

Sygn. akt I ACa 508/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Michał Kłos

Sędziowie : S A Dorota Ochalska – Gola (spr .)

del . S O Joanna Składowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka masy upadłości (...) z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów)**

przeciwko **J. W. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 18 stycznia 2016 r. sygn. akt X GC 472/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od Syndyka masy upadłości (...) z siedzibą

w A. (Królestwo Niderlandów) na rzecz J. W. (1) kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 508/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości (...)V. z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) przeciwko J. W. (1) o zapłatę, oddalił powództwo; nakazał pobrać od Syndyka masy upadłości (...)V. z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 16.994 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych i zasądził od Syndyka masy upadłości (...)V. z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) na rzecz J. W. (1) kwotę 10.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok Sąd pierwszej instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawa niderlandzkiego z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) została zarejestrowana w dniu 23 sierpnia 2001 roku. Przedmiotem jej działalności był: eksport i import, handel hurtowy w zakresie produktów do hodowli kwiatów.

Pozwany - J. W. (1) prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą (...) jest wpisany do Centralnej Ewidencji i (...) o Działalności Gospodarczej pod numerem (...). Do przedmiotu jego działalności należy m.in. sprzedaż hurtowa kwiatów i roślin.

W ramach łączących strony stosunków gospodarczych powód sprzedawał pozwanemu kwiaty.

Powód w okresie od grudnia 2010 roku do maja 2011 roku wystawił następujące faktury VAT, mające potwierdzać sprzedaż pozwanemu towaru:

- w dniu 8 grudnia 2010 roku fakturę nr (...) na kwotę 192,10 euro, odnośnie tej faktury została wystawiona nota kredytowa nr (...) tytułem zwrotu opakowań na kwotę 25,00 euro,
- w dniu 10 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.404,65 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 892 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 334,00 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 836,47 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 345,00 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę (...) na kwotę 1219,02 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 300 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 57,33 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 11 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 201,81 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 76,50 euro,
- w dniu 24 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1174,60 euro,
- w dniu 24 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 401,00 euro,
- w dniu 24 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 619,70 euro,
- w dniu 24 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 337 euro,
- w dniu 24 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 336,07 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.023,53 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 370 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 854,91 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 281 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 545,87 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 90 euro,

- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 674,83 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 98 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 391,31 euro,
- w dniu 31 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 100,00 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1471,22 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 488,50 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 539 euro,
- w dniu 7 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.954,59 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 707 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 4.435,55 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.070,50 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 250,37 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 75,50 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 2.514,61 euro,
- w dniu 7 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 582,00 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 778,27 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 330 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 280,06 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 272,13 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 438,11 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 293 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 766,68 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 53,13 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 99,48 euro,
- w dniu 16 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 4 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 846,63 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 273,13 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 399,81 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 294 euro,

- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.189,22 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 270 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 813,14 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 295 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 544,25 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 283 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.942,64 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 786,50 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.680,66 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 346 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 699,92 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 278 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 57,17 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.293,95 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 338 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.359,75 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 604,13 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 167,38 euro,
- w dniu 2 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.578,53 euro,
- w dniu 9 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 572,13 euro,
- w dniu 9 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 601,66 euro,
- w dniu 9 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 266 euro,
- w dniu 9 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 936,57 euro,
- w dniu 9 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 288 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 2.047,06 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 872 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.370,64 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 679 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 596,73 euro,

- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 307 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 694,05 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 295 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.221,63 euro,
- w dniu 14 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 739,50 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 710,12 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 266 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 494,54 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 251 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 783,34 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 283 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 331,04 euro,
- w dniu 21 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 295 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.505,59 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 539 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.222,02 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 686,26 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 553,88 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 354 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 763,37 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 272 euro,
- w dniu 28 marca 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) na kwotę 1.707 euro dotycząca opakowań,
- w dniu 30 marca 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) na kwotę 25,25 euro dotycząca opakowań i faktury nr (...),
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) na kwotę 1.685 euro dotycząca opakowań,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.033,79 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 374 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.049,14 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 688,00 euro,

- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 767,65 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 244 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 377,58 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 324 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 884,97 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 294 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 2.265,03 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 543 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.277,57 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 658 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 632,79 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 7 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.512,29 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 378,13 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 286,17 euro,
- w dniu 4 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 103 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 243,11 euro,
- w dniu 18 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 286 euro,
- w dniu 22 kwietnia 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) dotycząca opakowań, faktury nr (...) na kwotę 12,50 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) dotycząca opakowań na kwotę 2.248 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) dotycząca opakowań na kwotę 829 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 2.069,18 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 523 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.832,01 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 555 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 160,52 euro,
- w dniu 2 maja 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 7,00 euro
- w dniu 9 maja 2011 roku została wystawiona nota kredytowa nr (...) dotycząca opakowania na kwotę 1.953 euro.

Na fakturach zostało zawarte oznaczenie reguły handlowej „Ex works” A.. Warunki płatności za poszczególne faktury zostały określone w ten sposób, że termin płatności wynosił 30 dni od daty faktury. Wskazano również ilość, opis, kolor, długość, jakość i wagę zamówionych kwiatów oraz cenę za poszczególne rodzaje. Łącznie wyżej wymienione faktury VAT zostały wystawione na kwotę 87.494,16 euro. Żadna z powyższych faktur nie została opatrzona podpisem, ani pieczęcią sprzedawcy i nabywcy.

Powyższe faktury zostały wymienione w listach przewozowych CMR, w których jako nadawca został wskazany powód, a jako przewoźnik i odbiorca pozwany. Odbiór towarów objętych opisanymi wyżej fakturami został potwierdzony nieczytelnym podpisem (tzw. parafa) na listach przewozowych CMR: nr 902, nr 102, nr 502, nr 702, nr 902, nr 102, nr 502, nr 802, nr 002, nr 202, nr 802, nr 102, nr 302, nr 502, nr 702, nr 102, nr 802, nr 202, nr 402, nr 602, nr 402, nr 302, nr 502, nr 702, nr 702, nr 902, nr 602, nr 802, nr 002, nr 202, nr 402, nr 003, nr 202, nr 402, nr 602, nr 702, nr 902, nr 302, nr 402, nr 602, nr 802, nr 502, nr 702, nr 902, nr 102, nr 502, nr 702, nr 902, nr 102, nr 302, nr 302, nr 502, nr 702, nr 902, nr 702, nr 902, nr 102, nr 302, nr 502, nr 602, nr 802, nr 002, nr 202, nr 402, nr 602, nr 002, nr 202.

Powód wystawił także faktury VAT, odnośnie których odbiór towaru nie został przez potwierdzony (brak jakiegokolwiek podpisu bądź parafy) na listach przewozowych CMR:

- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1382,72 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 329 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 81 euro,
- w dniu 17 stycznia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 309,94 euro,
- w dniu 21 lutego 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 43,80 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1387,83 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 515 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 886,56 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 656 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 261,44 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 144,50 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 631,57 euro,
- w dniu 11 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 251 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 1.726,46 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 557 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 260,66 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 122 euro,
- w dniu 27 kwietnia 2011 roku fakturę nr (...) na kwotę 104,12 euro.

Odnośnie faktury nr (...) na kwotę 1276,54 euro w dniu 2 maja 2011 roku brak jest listu przewozowego.

Powyższe faktury zostały wystawione łącznie na kwotę 9.650,10 euro. Również żadna z tych faktur nie została podpisana przez sprzedawcę i nabywcę.

Dodatkowo powód wystawił noty kredytowe na łączną kwotę 8.459,75 euro.

Przedłożone przez powoda faktury nie zostały ujęte w rejestrze zakupów VAT pozwanego za okres od stycznia do czerwca 2011 roku, ani w deklaracji VAT-7 pozwanego.

Pismem z dnia 30 listopada 2011 roku pełnomocnik powoda wezwał pozwanego do natychmiastowej zapłaty kwoty 94.148,16 euro wraz z ustawowymi odsetkami, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego, załączając jednocześnie „specyfikację dokumentów”- tj. tabelę z numerami poszczególnych faktur, kwotami do zapłaty, datą wystawienia oraz datą wymagalności.

Pozwany nie zapłacił należności wynikających z faktur przedstawionych przez powoda, kwestionując istnienie zadłużenia.

W dniu 15 lutego 2013 roku zostało wszczęte przez Sąd w Amsterdamie postępowanie upadłościowe wobec powoda, zaś postanowienie o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej zostało wydane w dniu 28 lutego 2013 roku.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieudowodnione i oddalił je w całości.

W pierwszej kolejności Sąd pierwszej instancji odniósł się do kwestii prawa właściwego dla oceny stosunku obligacyjnego, który według twierdzeń pozwu łączył strony.

Podkreślił, że strony nie dokonały wyboru tego prawa. W myśl art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. nr 80, poz. 432) prawo właściwe dla zobowiązanie umownego określa rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (R. I) (Dz.Urz. UE L 177 z 04.07.2008r.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 powołanego rozporządzenia umowa podlega prawu wybranemu przez strony. Jeśli zaś nie dokonano wyboru prawa właściwego dla umowy, umowa sprzedaży towarów podlega prawu państwa, w którym sprzedawca ma miejsce zwykłego pobytu (art.4 pkt 1 rozporządzenia). Z kolei przepis art. 25 rozporządzenia stanowi, że akt ten nie uchybia stosowaniu konwencji międzynarodowych, których stronami w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia jest jedno lub więcej państw członkowskich, a które ustanawiają normy kolizyjne odnoszące się do zobowiązań umownych. Rozporządzenia ma jednak – w stosunkach pomiędzy państwami członkowskimi – pierwszeństwo przed konwencjami zawartymi wyłącznie pomiędzy dwoma lub więcej państwami członkowskimi, w zakresie w jakim konwencje te dotyczą kwestii uregulowanych powołanym rozporządzeniem R. I.

W rozpatrywanej sprawie umowa sprzedaży podlega zatem prawu państwa, w którym powód czyli sprzedawca ma siedzibę. Prawo właściwe dla zobowiązania umownego zgodnie z powołanym rozporządzeniem stosuje się w zakresie, w jakim zawiera ono odnoszące się do zobowiązań umownych domniemania prawne lub określa ciężar dowodu (art. 18 ust. 1 rozporządzenia). Dowód umowy lub czynności prawnej może być przeprowadzony wszelkimi środkami dopuszczalnymi zgodnie z prawem sądu lub zgodnie z jednym z praw, o których mowa w art. 11, według którego umowa lub czynność prawna jest ważna co do formy, pod warunkiem że dowód można przeprowadzić w ten sposób przed sądem orzekającym. Chodzi o prawo państwa, w którym siedzibę ma sprzedawca lub prawo państwa, w którym w chwili zawarcia umowy znajduje się którakolwiek ze stron lub jej przedstawiciel, lub prawo państwa, w którym którakolwiek ze stron miała w tym czasie miejsce zwykłego pobytu. W tym wypadku byłoby właściwe prawo obowiązujące w Królestwie Niderlandów. Kodeks cywilny Królestwa Niderlandów nie wprowadza wymogu szczególnej formy umowy sprzedaży ruchomości.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że również gdyby przyjąć, że do umowy stron zastosowanie ma Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towaru sporządzona w W. dnia 11 kwietnia 1980 roku (Dz. U. 1997, Nr 45, poz. 286), której sygnatariuszami jest zarówno Polska, jak i Holandia, należy zwrócić uwagę na art.

11 konwencji, zgodnie z którym umowa sprzedaży nie wymaga co do jej zawarcia lub potwierdzenia formy pisemnej i nie podlega żadnym innym wymogom co do formy. Umowa sprzedaży może być udowodniona w jakikolwiek sposób, w tym również na podstawie zeznań świadków.

Brak szczególnych warunków co do formy umowy nie zwalnia strony powodowej od obowiązku wykazania w toku procesu, że umowa sprzedaży została zawarta między stronami.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że zgodnie z regułą ciężaru dowodu statuowaną przez wskazane przepisy powód miał obowiązek wykazać, że strony zawarły umowę sprzedaży obejmującą zakup przez pozwanego kwiatów oraz, że w ramach wykonania przedmiotowej umowy powód sprzedał pozwanemu artykuły o ilości i wartości wskazanej w żądaniu pozwu, a przedmiot umowy został przez pozwanego odebrany.

Powód dla poparcia swych twierdzeń powołał się na szereg faktur VAT niepodpisanych przez stronę pozwaną oraz na listy przewozowe CMR niezawierające podpisu pozwanego ani pieczętki jego firmy (część listów przewozowych zawierała jedynie nieczytelny podpis tzw. parafkę). Sąd Okręgowy podkreślił, że co do zasady faktury VAT są dokumentami prywatnymi, a dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie w nim zawarte (art. 245 k.p.c.).

Na przedłożonych przez powoda spornych fakturach nie widnieje ani podpis wystawcy ani nabywcy, stanowią one jedynie wydruki komputerowe. Wskazana jest jedynie nazwa firmy powoda oraz oznaczenie firmy pozwanego. Skoro nie zawierają podpisu nie stanowią dowodu w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Nie stanowią dowodu, że pozwany jest zobowiązany do zapłaty powodowi kwot wskazanych w treści faktur, oraz że powód wykonał świadczenia wskazane w fakturach. Zachodzi bowiem zasadnicza różnica między oświadczeniem o istnieniu faktu, a dowodzeniem faktu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że faktura stanowi powszechnie przyjęty dokument rozliczeniowy. Jej doręczenie umożliwia dłużnikowi podjęcie czynności mających na celu sprawdzenie, czy świadczenie jest zasadne, tak co do istnienia, jak i co do wysokości. Umożliwia też podjęcie czynności zmierzających do spełnienia świadczenia. Faktura, jako dokument rozrachunkowy, nie stanowi jednak dowodu wykonania umowy w sposób uzasadniający żądanie zapłaty wynagrodzenia. Dłużnik zobowiązany jest świadczyć to co stwierdzono w dokumencie rozliczeniowym, tylko wtedy gdy wynika to z istniejącego stosunku zobowiązaniowego.

W ocenie Sądu Okręgowego powód w niniejszym postępowaniu nie przedstawił dowodu na istnienie stosunku zobowiązaniowego z pozwanym oraz na spełnienie świadczeń wskazanych w przedstawionych fakturach. Również data wskazana na fakturach jako termin płatności nie mogła tu być miarodajna, gdyż z jednej strony faktury te nie zostały podpisane, zaś z drugiej strony przedłożone przez powoda wezwanie do zapłaty nie mogło skutkować wymagalnością wierzytelności z faktur, albowiem wezwanie to zawierało jedynie przywołanie numerów faktur, daty ich wystawienia, wartości należności i terminu płatności, zaś nie wskazywało na tytuł wystawienia faktur i także z tego względu doręczenie tego wezwania do zapłaty nie może być uznane za spełnienie wymogu otrzymania przez pozwanego faktury. Nadto przedłożone do pozwu faktury nie zostały wpisane do rejestru zakupów VAT pozwanego za okres od stycznia do czerwca 2011 roku. Tym samym wbrew stanowisku powoda nie doszło do niewłaściwego uznania roszczenia przez pozwanego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, dowodów na istnienie stosunku zobowiązaniowego między stronami nie mogą stanowić również listy przewozowe CMR nie zawierające podpisu pozwanego (na części widnieje tylko parafka) z tzw. klauzulą I. „Ex works”, które miały potwierdzać dostarczenie towaru kupującemu. Klauzula „Ex works” oznacza, że nadawca wydaje towar bez obowiązku jego załadunku, a koszty transportu ponosi odbiorca. Nawet przy akceptacji znaczenia treści reguły (...) wynikającej z warunków handlowych I., na którą również powołał się powód, należy zauważyć, iż trudno uznać, że strona powodowa wykazała, że faktycznie doszło do zakupu towaru. Na uwadze mieć bowiem należy zarzut strony pozwanej co do zaprzestania współpracy z powodem, nieskładania dalszych zamówień i uregulowania wszelkich zobowiązań wobec powoda, który skutkować musi obowiązkiem wykazania przez stronę powodową (zgodnie z ogólną regułą ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c.), iż do zamówienia (a tym samym skutecznego zawarcia i wykonania umowy przy zastosowaniu w/w warunków handlowych) istotnie doszło. Sąd

Okręgowy nadto wskazał, że w sprawie brak jest również dowodu – poza adnotacjami (...) na fakturach - na potwierdzenie stawianej przez powoda tezy, że strony istotnie uzgodniły stosowanie warunków reguł handlowych I.. Niewątpliwie od powoda jako przedsiębiorcy oczekiwać należy zwiększonej świadomości prawnej, przejawiającej się m.in. dbałością o należyte dokumentowanie transakcji handlowych.

Sąd Okręgowy w zakresie rozkładu ciężaru dowodu zaakcentował nadto, że w piśmie z dnia 5 czerwca 2015 roku powód dodatkowo wniósł o zobowiązanie pozwanego do złożenia rejestru zakupów VAT za okres od stycznia do czerwca 2011 roku wraz ze stosownymi deklaracjami VAT za ten okres na okoliczność uwzględnienia przez pozwanego w rozliczeniach przedmiotowych faktur. W tym zakresie można domniemywać, że stanowiło to w istocie próbę przerzucenia ciężaru dowodu na pozwanego.

W tym stanie rzeczy powództwo jako nieudowodnione Sąd Okręgowy oddalił.

O kosztach Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014, poz. 1025 j.t.), Sąd Okręgowy nakazał pobrać od Syndyka masy upadłości (...)V. z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 16.994 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji pozwanego, od której pozwany został zwolniony.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona powodowa, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 234 k.p.c. w zw. z art. 9 i 5 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) i w zw. z art. 544 §1 k.c. poprzez niewłaściwe uznanie przez Sąd pierwszej instancji - pomimo wiążącego sąd domniemania wynikającego z art. 9 Konwencji CMR o tym, że list przewozowy stanowi dowód zawarcia umowy, warunków umowy oraz przyjęcia towaru przez przewoźnika - że powód nie udowodnił faktu zawarcia umów oraz wydania towaru pozwanemu (będącego również wskazanym na liście CMR przewoźnikiem), w sytuacji gdy pozwany nie przedstawił na tę okoliczność dowodu przeciwnego;

2) naruszenie przepisów postępowania — art. 233 §1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 248 §1 i art. 231 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że w sprawie nie doszło do tzw. niewłaściwego uznania długu przez pozwanego mającego polegać na zaksięgowaniu powołanych w pozwie faktur VAT, w sytuacji gdy pozwany nie przedłożył właściwych dokumentów tj. deklaracji VAT-UE wraz z rejestrem zakupów VAT dotyczącym wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów, w sytuacji w której - wobec zatajenia tychże dokumentów przez Sądem - na mocy art. 233 § 2 k.p.c. winno to skutkować dla pozwanego negatywnymi skutkami procesowymi tj. domniemaniem faktycznym, że doszło do zaksięgowania powołanych faktur (tym bardziej, że ze złożonych deklaracji wynika wprost, że pozwany wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów z całą pewnością dokonywał);

3) naruszenie przepisów postępowania — art. 233 § 1 k.p.c. w zw. 253 k.p.c. poprzez sprzeczne z zebrany materiał dowodowy uznanie, że powód nie wykazał faktu zawarcia umów dostawy oraz wydania towaru pozwanemu, podczas gdy powód zaoferował sądowi materiał dowodowy w postaci listów przewozowych CMR podpisanych i opatrzonych firmą (nazwą) przedsiębiorstwa pozwanego, a więc dokumenty „pochodzące od strony zaprzeczającej” (pozwanego) w rozumieniu art. 253 k.p.c., w sytuacji gdy to na pozwanym jako stronie zaprzeczającej prawdziwości dokumentu ciążył obowiązek wykazania tej okoliczności.

W następstwie powyższych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 94.148,16 EURO wraz z odsetkami ustawowymi zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na palpację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i przyjmuje za własne przedstawione ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, korygując jedynie omyłki pisarskie i rachunkowe, jakimi ustalenia te są obarczone. I tak , w oparciu o dowody wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, należało prawidłowo ustalić, że faktura nr (...) została wystawiona w dniu 2 maja 2011 r. a nie w dniu 2 marca 2011 r. (kopia faktury k 573), faktura nr (...) została wystawiona w dniu 7 lutego 2011 r. a nie w dniu 2 marca 2011 r. (kopia faktury k 579), faktura nr (...) została wystawiona w dniu 7 lutego 2011 r. a nie w dniu 7 marca 2011 r. (kopia faktury k 575), faktura nr (...) pochodzi z dnia 9 marca 2011 r. a nie z 2 marca 2011 r. (kopia faktury nr (...)), faktura nr (...) została wystawiona w dniu 21 marca 2011 r. a nie w dniu 14 marca 2011 r. (kopia faktury k 716), a należność z faktury nr (...) wynosi 1.122,02 Euro a nie 1.222,02 Euro (kopia faktury k 752).

Suma należności z faktur, do których załączono listy przewozowe CMR, w których w rubryce przeznaczonej dla przewoźnika umieszczono nieczytelny podpis, zamyka się kwotą 86.485,27 Euro (oryginały faktur k 493 - 877).

Suma należności z faktur , do których załączono listy przewozowe CMR bez żadnego podpisu w imieniu przewoźnika czy odbiorcy towaru, a także należność z faktury nr (...), do której nie załączono żadnego listu przewozowego, wynoszą łącznie 10.926,64 Euro (oryginały faktur k 521,524,530,531, 643,791,801,803,805,807,810,845,849, 851,853,855).

W oparciu o dowody przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, co następuje:

Pozwany współpracował z powodową Spółką do listopada 2010 r. (zeznanie pozwanego - protokół elektroniczny rozprawy z dnia 7.02.2017 r. – 00:09:00 – 00:10:12 min. nagrania). W okresie współpracy stron pozwany składał zamówienia drogą internetową na specjalnej stronie internetowej powodowej Spółki. Po złożeniu zamówienia pozwany oczekiwał na jego akceptację i ostateczne oświadczenie strony powodowej, które pozycje zamówienia zostaną zrealizowane. Drogą mailową pozwanemu przesyłana była faktura pro forma. Pozwany dysponował tzw. loginem do tej strony internetowej. Zamówienia były składane do godziny 10:30 danego dnia, a po potwierdzeniu przyjęcia zamówienia towar najczęściej był do odbioru tego samego dnia. Pozwany organizował transport i w tym zakresie korzystał z przewoźników holenderskich, najczęściej firm (...). W liście przewozowym CMR były wskazywane dane przewoźnika. Oryginał faktury VAT był przywożony razem z towarem. Pozwany miał w Spółce (...) kredyt kupiecki do kwoty 5.000 Euro z terminem 14-dni. Jego przekroczenie powodowało zablokowanie możliwości złożenia zamówienia drogą internetową (zeznanie pozwanego - protokół elektroniczny rozprawy z dnia 7.02.2017 r. – 00:04:14 – 00:09:00 min. nagrania, 00:13:18 -00:13:40 min. nagrania).

W 2011 r. pozwany na stałe współpracował z firmą (...) z W. i kupował tam towar, dokonywał także zakupu towarów w innych firmach holenderskich (zeznanie pozwanego - protokół elektroniczny rozprawy z dnia 7.02.2017 r. – 00:10:40 – 00:13:00 min. nagrania). W dniu 31 lipca 2013 r. pozwany zakończył działalność gospodarczą prowadzoną pod firmą (...) (informacja z (...) k 1171). Po zakończeniu działalności osoba zajmująca się prowadzeniem księgowości nie przekazała pozwanemu wszystkich dokumentów rachunkowych (zeznanie pozwanego - protokół elektroniczny rozprawy z dnia 7.02.2017 r. – 00:10:40 – 00:13:00 min. nagrania).

Powyższych uzupełniających ustaleń faktycznych Sąd Apelacyjny dokonał w oparciu o dowód z dokumentu w postaci wydruku z (...) oraz dowód z zeznań pozwanego. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 7 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny z urzędu dopuścił dowód z przesłuchania stron, ograniczając go w trybie art. 302 k.p.c. do przesłuchania pozwanego na okoliczność zasad współpracy stron tj. sposobu składania przez pozwanego zamówień w powodowej Spółce, transportu zakupionego towaru, zakończenia współpracy, a także na okoliczność zawieranych przez J. W. (1) transakcji zakupu towarów w krajach UE i dokumentacji dotyczącej tych transakcji. Zgodnie z art. 299 k.p.c., jeżeli zachodzi potrzeba wyjaśnienia spornych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, co do zasady należy przesłuchać obie strony procesu. Przyczyną przesłuchania tylko jednej strony mogą być jednak kwestie obiektywne wskazujące na niecelowość przesłuchania strony, która nie może mieć żadnej wiedzy o faktach mających stanowić przedmiot dowodu (tak m.in. SA w S. w wyroku z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie sygn. I ACa 128/08, LEX nr 2039740). Tego rodzaju sytuację reguluje art. 302 § 1 k.p.c. , w myśl którego, gdy z przyczyn natury faktycznej lub prawnej przesłuchać można co do okoliczności spornych jedną tylko stronę, sąd oceni, czy mimo to należy przesłuchać tę stronę, czy też dowód ten pominąć w zupełności.

W realiach sporu po stronie powodowej występuje syndyk masy upadłości Z. B. - W.J.P. J., prawnik z kancelarii w A., powołany na tą funkcję w dniu 15 lutego 2013 r. (vide postanowienie Sądu w Amsterdamie wraz z tłumaczeniem k 1004 -1006 akt). Z oczywistych przyczyn nie posiada on żadnej wiedzy dotyczącej transakcji zawieranych przez pozwanego z innymi podmiotami z obszaru UE, czy dokumentacji rachunkowej pozwanego dotyczącej tych umów. Podobnie syndyk masy upadłości nie ma pochodzącej z własnych obserwacji wiedzy, dotyczącej sposobu składania zamówień przez J. W. (2) w Spółce (...) w 2009 i 2010 czy organizacji transportu zakupionych towarów przez pozwanego, bowiem osobiście nie uczestniczył w żadnej z tych czynności. Okoliczności te nie zostały dotychczas w sprawie dostatecznie wyjaśnione, a niewątpliwie pozostają w sferze faktów relewantnych dla rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 227 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny zadecydował o ograniczeniu dowodu z przesłuchania stron wyłącznie do przesłuchania pozwanego tj. tej strony, która tego rodzaju wiadomości posiadała.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zeznania pozwanego zasługują na wiarę. Pozwany w spójny i przekonujący sposób przedstawił tryb składania zamówień na towary nabywane od Z. B., zasady obiegu dokumentacji potwierdzającej zakup towaru, a także przewozu towaru za pomocą zewnętrznych przewoźników. W tym ostatnim zakresie jego relację pośrednio wspiera analiza rejestrów zakupów załączonych na karcie 1107 akt. Wskazuje ona, że w okresie od stycznia do maja 2011 r. pozwany na rynku krajowym w sposób stały dokonywał zakupu usług u zewnętrznych firm przewozowych (np. w firmie (...), czy Usługi (...)), a należy zakładać, że nie byłoby takiej potrzeby, gdyby dysponował własnym dostatecznym transportem. Pozwany wyjaśnił także, że w 2011 r. dokonywał zakupu towarów na terenie W. w firmie (...), z którą nawiązał stałą współpracę oraz w innych firmach holenderskich. Zeznania te pozwalają wyjaśnić adnotacje w deklaracjach VAT 7 za okres od stycznia do maja 2011 r. co do transakcji wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów. Pozwany wyjaśnił ponadto przyczyny braku pełnej dokumentacji rachunkowej. Należy podkreślić, że w toku postępowania powód nie przedstawił żadnego dowodu pozwalającego podważyć relację pozwanego. W szczególności nawet w formie twierdzeń o faktach nie wyjaśnił, w jaki sposób dochodziło do zawarcia rzekomych umów sprzedaży w okresie objętym sporem, nie przedstawił także żadnego zamówienia pozwanego na wskazane w pozwie towary.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest niezasadna.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji, które prowadzą do wniosku, że w rozpatrywanej sprawie powód nie sprostował obowiązkowi z art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c i nie wykazał zasadności zgłoszonego w pozwie roszczenia.

Analiza uzasadnienia pozwu w kontekście dowodów przedstawionych przez powoda na poparcie żądania prowadzi do wniosku, że wyliczenie należności głównej obarczone jest błędem rachunkowym, a dodatkowo w zakresie części roszczenia powód nie przedstawił żadnych dowodów, które mogłyby wykazać jego zasadność. Strona powodowa twierdzi, że w okresie od grudnia 2010 r. do maja 2011 r. pozwany nabył u niej towary za kwotę 100.372,41 Euro, na (...) Spółka (...) wystawiła faktury VAT. Tymczasem suma należności z wszystkich faktur VAT, których kopie potwierdzone za zgodność z oryginałem zostały złożone do akt sprawy, zamyka się kwotą 97.411,91 Euro. Część należności nie została zatem w żaden sposób wykazana, a wszelkie podniesione w apelacji zarzuty naruszenia norm procesowych i materialnych, wobec braku jakichkolwiek dowodów na potwierdzenie istnienia roszczenia ponad wskazaną kwotę, pozostają całkowicie bezprzedmiotowe.

Dodatkowo powód w pozwie podał, że należność z tytułu wszystkich faktur wystawionych w okresie od grudnia 2010 r. do maja 2011 r. powinna być pomniejszona o kwotę „6.22425 zł” (pisownia oryginalna – vide k 5 akt) z tytułu not kredytowych. Do akt sprawy strona powodowa złożyła także owe noty kredytowe, których suma wynosi 8.484,75 Euro. Gdyby zatem przyjąć, że wykazana kwota 97.411,91 Euro powinna zostać pomniejszona o wartość not kredytowych, już tylko z tej przyczyny roszczenie pozwu nie przekroczyłoby kwoty 88.927,16 Euro.

Nie sposób jednak zgodzić się z apelującym, że żądanie pozwu co do kwoty 88.927,16 Euro zostało wykazane w sposób uzasadniający uwzględnienie pozwu choćby w tej części.

Przede wszystkim całkowicie chybiony pozostaje zarzut naruszenia przepisów art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 253 k.p.c. w odniesieniu do części roszczenia w kwocie 10.926,64 Euro, co do której apelujący nie przedstawił żadnego dowodu z dokumentu prywatnego opatrzonego podpisem pochodzącym od nabywcy towaru. Jedynymi dowodami przedstawionym w toku postępowania dla wykazania należności w tej wysokości są faktury VAT bez podpisu wystawcy i odbiorcy oraz listy przewozowe CMR bez podpis przewoźnika lub odbiorcy towaru. Dodatkowo należność w wysokości 1.276,54 Euro wynika wyłącznie z faktury nr (...) z dnia 2 maja 2011 r., do której nie załączono nawet listu przewozowego CMR. Wydaje się, że zakresie tej ostatniej należności sam powód dostrzegł słabość konstrukcji pozwu, o czym przekonuje treść apelacji Z. B. od wyroku z dnia 27 maja 2013 r., która nie obejmowała zakresem zaskarżenia należności z faktury nr (...) (vide apelacja k 934 akt).

Brak dokumentów prywatnych opatrzonych podpisem pozwanego sprawia, że nie sposób w zakresie należności w łącznej wysokości 10.926,64 Euro zarzucić Sądowi pierwszej instancji naruszenia art. 253 k.p.c. W pełni przekonująca pozostaje także ocena wartości dowodowej niepodpisanych faktur VAT oraz niepodpisanych listów przewozowych CMR, przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Omawiane faktury VAT złożone w formie wydruku komputerowego nie stanowią dokumentu prywatnego, a ich wartość dowodowa może być oceniana jedynie w kontekście przepisu art. 309 k.p.c. Tego rodzaju inny środek dowodowy nie korzysta jednak z domniemania z art. 245 k.p.c. i może co najwyżej świadczyć o istnieniu zapisu komputerowego określonej treści w chwili dokonywania wydruku. Wobec stanowiska procesowego pozwanego oraz uzupełniających ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego, w żadnym razie dowody tego rodzaju nie przekonują o istnieniu między stronami ważnej umowy o treści ukształtowanej tak jak wynika to z niepodpisanych faktur. Strona powodowa nie tylko nie przedstawiła żadnego zamówienia pozwanego na towar objęty fakturami VAT, ale nawet nie wyjaśniła, kiedy i w jakich okolicznościach doszło do zawarcia transakcji, dla której faktura VAT jest jedynie wystawionym ex post potwierdzeniem dla celów podatkowych. Tego rodzaju środek dowodowy nie przekonuje także o obowiązywaniu między stronami klauzuli I. „Ex works”, na co powód powoływał się w pozwie. I w tym przypadku zabrakło nawet twierdzeń strony powodowej co do okoliczności (miejsca, daty, formy) rzekomego zaakceptowania tego uzgodnienia przez pozwanego. Trafnie podkreśla się w orzecznictwie, że na gruncie przepisów postępowania cywilnego nie ma podstaw, aby nawet fakturze zaopatrzonej w podpisy nadawać moc dowodową inną niż jakimkolwiek innym dokumentom. Wyłącznie na podstawie faktury VAT nie sposób ustalić, że strony łączyła umowa określonej treści, jak i tego, czy i w jakim zakresie umowa ta została zrealizowana. Z tej przyczyny faktura VAT nie jest wyłącznym dowodem uzasadniającym roszczenie. Może ona jedynie wskazywać na zawarcie przez strony umowy, ale treść takiej umowy oraz jej wykonanie przez strony zawsze musi zostać wykazane dodatkowymi dowodami. Faktura sama w sobie nie jest źródłem stosunku cywilnoprawnego (tak SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie II CNP 129/07, LEX nr 621237; podobnie SA w Białymstoku w wyroku z dnia 31 stycznia 2013 r. w sprawie I ACa 720/12, LEX nr 1289358). Podobnie zastosowanie klauzuli handlowej Ex works, która jest jedną z międzynarodowych reguł handlowych I. opracowanych i publikowanych przez Międzynarodową Izbę Handlową w P., z uwagi na fakultatywny charakter tych reguł, wymaga wykazania, że woła stron stała się ona częścią reżimu umownego. Ciężar dowodu spoczywał w tym zakresie na powodzie (art. 6 k.c.). Z pewnością niewystarczającym dowodem w tym zakresie jest umieszczenie tego rodzaju dopisku w treści faktur VAT bez podpisu żadnej ze stron. Wbrew wywodom apelacji, pozwany zajął i w tym przedmiocie stanowisko, negując twierdzenia pozwu już w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Co więcej, z uzupełniających ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego dotyczących sposobu składania zamówień i odbioru towaru w okresie współpracy stron nie wynika, by w tym czasie kwestia obowiązywania klauzuli Ex works kiedykolwiek była przedmiotem uzgodnień stron. O tego rodzaju wiążących ustaleniach stron nie przesądza okoliczność, że to pozwany zajmował się organizacją transportu. Wypada odwołać się w tym zakresie do stanowiska judykatury, które podkreśla, że nawet w przypadku umieszczenia klauzuli Ex works w kontrakcie stron, konieczne jest ustalenie, czy strony powołują się na nią jako na postanowienie służące określeniu jedynie warunków rozdziału ryzyka związanego z transportem towarów lub podziału kosztów między kontrahentami, czy też za jej pomocą określają również miejsce dostawy (vide uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 czerwca 2014 r. w sprawie I CSK 715/13, OSNC 2015/5/64 i powołane tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej). Na powyższe okoliczności powód nie przedstawił żadnego dowodu.

O istnieniu ważnego stosunku obligacyjnego uzasadniającego żądanie zapłaty ceny za towar i o wykonaniu obowiązku sprzedawcy w postaci wydania kupującemu towaru nie przekonują także listy przewozowe CMR bez podpisu odbiorcy czy też przewoźnika. Podobnie jak faktury VAT bez podpisu, stanowią one jedynie inny środek dowodowy w rozumieniu art. 309 k.p.c., który nie jest wystarczający dla poczynienia w tej materii jakichkolwiek wiążących ustaleń. Nie sposób zaakceptować tezy apelacji, że sam fakt wystawienia listu przewozowego CMR przez nadawcę (przy braku podpisów przewoźnika) stanowi dowód „powierzenia towaru przewoźnikowi”. Wobec niezachowania wymogów formalnych z art. 5 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) sporządzonej w G. w dniu 19 maja 1956 r. (Dz.U. z 1962 r. Nr 49, poz. 238 ze zm.), całkowicie chybiona pozostaje próba wyprowadzenia w oparciu o tak wystawione listy przewozowe CMR domniemania z art. 9 ust. 1 powołanej Konwencji. Przepis art. 5 ust. 1 Konwencji wskazuje bowiem na podpisy nadawcy i przewoźnika jako na konieczne elementy prawidłowo wystawionego listu przewozowego. Podpisy te mogą być wydrukowane (faksymile) lub też zastąpione przez stemple nadawcy i przewoźnika, jeżeli pozwala na to ustawodawstwo kraju, w którym wystawiono list przewozowy. Bez względu na regulacje prawne, wymogów z art. 5 ust. 1 Konwencji nie spełnia jednak list przewozowy, w którym nadawca wpisał jedynie (wydrukował) dane przewoźnika w rubryce przeznaczony na podpis i stempel tego podmiotu (rubryka nr 23 listów przewozowych).

W tym zakresie oczywiście niezasadny pozostaje również zarzut naruszenia art. art. 234 k.p.c. w zw. z art. 9 i 5 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) i w zw. z art. 544 §1 k.c., bowiem domniemanie wynikające z art. 9 ust. 1 Konwencji wiąże się jedynie z prawidłowo wystawionym listem przewozowym.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 253 k.p.c. jest niezasadny także w odniesieniu do pozostałej części roszczenia, dla wykazania którego powód przedstawił niepodpisane faktury VAT oraz listy przewozowe CMR opatrzone w rubryce nr 23 całkowicie nieczytelnymi podpisami. W pełni aktualne pozostają przedstawione wyżej wywody dotyczące wartości dowodowej faktur VAT bez podpisu wystawcy i odbiorcy. Oceny ich wartości dowodowej nie zmieniają dokumenty w postaci listów przewozowych CMR. Strona powodowa twierdzi, że umieszczone w treści listów przewozowych w rubryce nr 23 podpisy pochodzą od pozwanego, czemu ten konsekwentnie zaprzecza, podkreślając, że współpracę ze Spółką (...) zakończył w listopadzie 2010 r. Rację ma pozwany zwracając uwagę, że nawet zwykle oględziny listów przewozowych CMR, bez potrzeby odwoływania się do wiadomości specjalnych, pozwalają ustalić, że podpisy te są nieczytelne, a dodatkowo niejednorodne (na różnych listach przewozowych umieszczono różne podpisy), przy czym łatwo dostrzegalne różnice dotyczą nawet listów przewozowych wystawionych w tej samej dacie (vide listy przewozowe CMR z dnia 18 kwietnia 2011 r. k 834, k 838 i k 842 akt). Dodatkowo w warstwie znaczeniowej żaden z podpisów nie nawiązuje do danych personalnych powoda w tym sensie, że nie wskazuje jego imienia lub nazwiska. Podpisy na listach przewozowych są także całkowicie różne od dostępnych w aktach sprawy podpisów pozwanego w pełnym brzmieniu i w skróconej formie (vide podpisy na dokumencie pełnomocnictwa k 485, na deklaracji VAT 7 z czerwca 2011 r. k 1107). Ustalenia te w dostateczny sposób podważają tezę, że wszystkie podpisy na listach przewozowych CMR pochodzą od pozwanego. Bezwarunkowa akceptacja twierdzeń powoda nakazywałaby bowiem przyjęcie całkowicie nieracjonalnego założenia, że pozwany za każdym razem osobiście stawał się w A. w Holandii i odbierał towar, opatrując listy przewozowe różnymi podpisami nawet tego samego dnia, dodatkowo podpisując się w sposób, który nie pozwala na powiązanie podpisu z jego danymi osobowymi lub wręcz je wyklucza (część podpisów rozpoczyna się od litery K). W świetle przepisu art. 254 § 1 k.p.c. w brzmieniu znajdującym zastosowanie w rozpatrywanej sprawie, badania prawdziwości pisma dokonuje się z udziałem lub bez udziału biegłych, zwłaszcza przez porównanie pisma na zakwestionowanym dokumencie z pismem tej samej osoby na innych dokumentach niewątpliwie prawdziwych. W realiach sporu już własna analiza Sądu pozwalała wykluczyć pochodzenie wszystkich podpisów od tej samej osoby, a w dalszej kolejności - ich pochodzenie od pozwanego.

Choć powód nie przedstawia tego rodzaju twierdzeń, hipotetycznie rozważyć można sytuację, że odbioru towarów dokonywały w imieniu pozwanego inne osoby. W tym jednak przypadku, wobec zaprzeczenia pozwanego, to powoda obciąża ciężar dowodu z art. 6 k.c., iż były one umocowane do działania w imieniu pozwanego, a zatem, że wydał towar

osobie umocowanej do dokonania tej czynności. Bezsprene materiał dowodowy zebrany w sprawie nie pozwala na dokonanie tego rodzaju ustaleń.

Dodatkowo z listów przewozowych CMR wynika, że J. W. (1) działał jako przewoźnik. Tego rodzaju ukształtowanie treści listów przewozowych CMR byłoby jednak bezprzedmiotowe, przy założeniu, że odbiorca towaru był jednocześnie osobiście obecny w chwili odbioru, a między stronami obowiązywała klauzula Ex works. Z zeznań pozwanego wprost wynika, że w okresie współpracy stron przy przewozie towarów korzystał z zewnętrznych przewoźników, najczęściej firm holenderskich R. i M. i nie wykonywał przewozów za pomocą własnych środków transportu. Powód nie wyjaśnił, z jakich przyczyn dane odbiorcy towaru zostały wskazane w rubryce przeznaczonej dla adnotacji przewoźnika. Gdyby założyć, że pozwany osobiście odebrał towar i sam zawierał z przewoźnikami umowy międzynarodowego przewozu drogowego towarów, to on byłby wystawcą listu przewozowego, w którym w treści listu przewozowego CMR w rubryce nr 23 powinny zostać wskazane dane podmiotu trzeciego świadczącego usługi przewozu.

Przedstawione dotychczas rozważania pozwalają przyjąć, że także w zakresie podpisanych przez bliżej nieokreślone osoby listów przewozowych CMR nie doszło do naruszenia przepisu art. 253 k.p.c. Powołany przepis reguluje zagadnienie ciężaru dowodu przy kwestionowaniu dokumentu prywatnego. Na stronie, która dokument prywatny podpisała, spoczywa obowiązek obalenia domniemania, że zawarte w tym dokumencie oświadczenie pochodzi od niej. Jak już wyżej była o tym mowa, z uwagi na swą różnorodność i treść, analizowane podpisy na listach przewozowych CMR nie pozwalają na identyfikację ich autora, a tym samym wskazują na obalenie domniemania z art. 245 k.p.c. o pochodzeniu oświadczeń zawartych w ich treści od pozwanego.

Skarżący zdaje się także nie dostrzegać, że nawet prawidłowo wystawiony list przewozowy CMR nie daje podstaw dla wyprowadzenia wniosków dotyczących rodzaju i treści umowy łączącej nadawcę z odbiorcą. W rozpatrywanej sprawie z treści listów przewozowych nie wynikają żadne postanowienia umowy sprzedaży, w tym w szczególności co do wysokości ceny lub terminu jej zapłaty.

Apelujący błędnie odwołuje się w tym zakresie do domniemań płynących z faktu wystawienia listu przewozowego. Z art. 9 ust. 1 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) wynika co prawda, że list przewozowy pełni funkcję dowodową, jednakże stanowi on jedynie dowód zawarcia umowy przewozu między wskazanym w liście nadawcą i przewoźnikiem. Z pewnością z powołanego przepisu nie wynikają żadne domniemania dotyczące podstawy prawnej wydania towaru między nadawcą i odbiorcą, w tym takie które pozwalałyby na ustalenie treści tego stosunku obligacyjnego. W okolicznościach sporu domniemanie z art. 9 ust. 1 Konwencji obala zresztą sam skarżący, który nigdy przecież nie twierdził, że strony sporu łączyła ważna umowa przewozu lub że wydał towar przewoźnikowi trudniącemu się przewozem rzeczy tego rodzaju (art. 544 § 1 k.p.c.). W tym stanie rzeczy za bezzasadny wypada uznać zarzut naruszenia art. 234 k.p.c. w zw. z art. 9 i 5 Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) i w zw. z art. 544 §1 k.c.

Niezasadny pozostaje wreszcie ostatni z zarzutów apelacji dotyczący naruszenia przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 248 § 1 i art. 231 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że w sprawie nie doszło do tzw. niewłaściwego uznania długu przez pozwanego, polegającego na zaksięgowaniu powołanych w pozwie faktur VAT, w sytuacji gdy pozwany nie przedłożył właściwych dokumentów tj. deklaracji VAT-UE wraz z rejestrem zakupów VAT dotyczącym wewnątrzspółnotowego nabycia towarów. Po pierwsze wypada zaznaczyć, że zarządzenie z dnia 8 września 2015 r. (k 1101 akt) obligujące pozwanego do przedstawienia dokumentów nie było dostatecznie precyzyjne, a po przedstawieniu przez J. W. (1) żądanych dokumentów, pełnomocnik powoda do chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji nie zgłosił żadnych zastrzeżeń co do ich kompletności. Próba uzupełnienia dokumentacji na etapie postępowania apelacyjnego okazała się nieskuteczna, a pozwany podał przyczyny uniemożliwiające wywiązanie się z obowiązku nałożonego na niego na rozprawie apelacyjnej w dniu 24 listopada 2016 r. W myśl art. 233 § 2 k.p.c. przy uwzględnieniu kryteriów swobodnej oceny dowodów sąd oceni na tej samej podstawie, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. W realiach sporu pozwany powoływał się na fakt zakończenia działalności gospodarczej w połowie 2013 r., co zostało wykazane stosownym dokumentem i na zaniechania w zakresie archiwizacji dokumentacji

księgowej po stronie osoby, której powierzył te obowiązki. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wyjaśnienia te można uznać za wiarygodne. Co jednak najistotniejsze, nawet odmienny wniosek przypisujący pozwanemu zachowanie polegające na odmowie przedstawienia dowodu, nie oznacza, iż obowiązkiem Sądów obu instancji było wyprowadzenie wniosku o rzekomym uznaniu długu przez J. W. (1). W orzecznictwie podkreśla się, że zaniechanie przedłożenia dowodów posiadanych przez stronę mimo postanowienia sądu nie może oznaczać, że Sąd powinien automatycznie uznać za wykazane twierdzenia strony przeciwnej. Sąd musi ocenić, czy na podstawie materiału procesowego wniosek taki można wyprowadzić wyłącznie na podstawie zachowania strony zobowiązanej do przedłożenia dowodu (tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie I ACa 3/16, LEX nr 2121866). Wbrew tezę apelacji, w realiach sporu z odmowy przedstawienia rejestru zakupów VAT w zakresie wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów, nie sposób na zasadzie domniemania faktycznego z art. 231 k.p.c. wyprowadzić wniosku, że pozwany zaksięgował wszystkie faktury objęte sporem, a nadto że takim zachowaniem dał wyraz niewłaściwemu uznaniu długu. Pozwany bowiem w przekonujący sposób wyjaśnił, że zarówno w okresie współpracy z powodową Spółką, jak i później nabywał towar od różnych zagranicznych podmiotów z UE, w tym nawiązał stałą współpracę z włoską firmą (...). W judykaturze podkreśla się, że zastosowanie domniemania faktycznego jest możliwe, gdy dla wniosku domniemania nie ma innych hipotez konkurencyjnych i wniosek nie budzi wątpliwości z uwagi na starannie zebrane dowody (tak m.in. SN w wyroku z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie I UK 285/13, LEX nr 1498591; podobnie w wyroku z dnia 5 grudnia 2007 r. w sprawie II PK 103/07, LEX nr 863973). W realiach sporu równie uprawniony jest alternatywny przebieg zdarzeń, w ramach którego wszystkie kwoty wskazywane w deklaracjach VAT 7 w rubryce dotyczącej wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów dotyczą innych umów zawieranych przez powoda w obrocie zagranicznym. Uzupełniająco wypada zauważyć, że wykazana przez pozwanego podstawa naliczenia podatku VAT z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów opiewa łącznie na kwotę 244.784 zł, a zatem znacząco niższą od dochodzonej pozwem nawet przy uwzględnieniu różnic kursu waluty Euro obowiązujących w 2011 r. i zastosowanych przez powoda w pozwie.

Na koniec rozważań należy zwrócić uwagę na nową okoliczność ujawnioną na etapie postępowania apelacyjnego, która dodatkowo podważa wiarygodność twierdzeń pozwu i dowodów przywołanych na ich poparcie. Nie sposób pominąć, że według strony powodowej dochodzona pozwem należność wynika z kilkudziesięciu transakcji nabycia towarów, dokonanych na przestrzeni 6 miesięcy. W świetle zasad doświadczenia życiowego i reguł obrotu gospodarczego wydaje się wysoce mało prawdopodobne, by strona powodowa mimo narastającego zadłużenia i bezskutecznego upływu kolejnych terminów zapłaty aż do dnia 30 listopada 2011 r. nie monitowała niesolidnego dłużnika o zwrot należności, a jednocześnie kontynuowała sprzedaż towarów na rzecz kontrahenta zagranicznego bez żadnych dalszych zabezpieczeń. Pozwany podał, że w ramach wcześniejszej współpracy udzielony został mu tzw. kredyt kupiecki do kwoty 5.000 zł z dodatkowym terminem 14 dni, co oznaczało, że po przekroczeniu kwoty zadłużenia w tej wysokości, dalsze jego zamówienia składane drogą internetową nie były przyjmowane. Ta okoliczność dodatkowo podważa tezę o możliwości powstania zadłużenia w okresie i w wysokości wykazywanej w pozwie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. obciążając nimi powoda jako stronę przegrywającą. Na poniesione przez pozwanego koszty złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).